

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 133/05-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. arch. D. F., bytom B.; Ing. V. V., bytom P., a Ľ. H., bytom ČR, zastúpených advokátom JUDr. A. B., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 porušil základné právo Ing. arch. D. F., Ing. V. V. a Ľ. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. arch. D. F., Ing. V. V. a Ľ. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume každému po 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. arch. D. F., Ing. V. V. a Ľ. H. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 33 575 Sk (slovom tridsaťtritisícpäťstosedemdesiatpäť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. A. B. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 6. júla 2005 č. k. I. ÚS 133/05-26 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť Ing. arch. D. F. (ďalej len „s'ťažovateľka v I. rade“), Ing. V. V. (ďalej len „s'ťažovateľka v II. rade“) a Ľ. H. (ďalej len „s'ťažovateľ v III. rade“, spolu ďalej len „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. A. B., B., ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľmi napádané konanie o určenie, že sporné nehnuteľnosti nepatria do dedičstva po ich starom otcovi J. H., nar. 1898 (ďalej aj „poručiteľ“), sa začalo ich žalobou na Okresnom súde Prievidza 30. novembra 1988. Okresný súd Prievidza konal vo veci až do 23. januára 1992, keď na návrh sťažovateľov Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 12 Nc 1/92 rozhodol o vylúčení sudcov Okresného súdu Prievidza a vec prikázal na konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Žilina. Následne Krajský súd v Košiciach na návrh žalovanej uznesením sp. zn. 12 Nc 40/96 zo 14. augusta 1996 rozhodol o vylúčení sudcov Okresného súdu Žilina a vec prikázal na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Košice II, ktorému bola vec odňatá na základe uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Ndc 596/97 z 27. mája 1997 a prikázaná na ďalšie konanie okresnému súdu, ktorý koná vo veci od 7. júla 1997. Podľa tvrdenia sťažovateľov okresný súd koná v ich veci s priet'ahmi, čím sa predlžuje doba ich právnej neistoty a odd'aluje sa právoplatné skončenie sporu.

Sťažovatelia v sťažnosti v súvislosti s postupom okresného súdu ďalej uviedli: „*Ako vyplýva zo skutkového stavu (...), sťažovatelia svoje právo na rozhodnutie vo veci uplatňujeme už od 30. 11. 1988. Konanie doposiaľ trvá bezmála 16 rokov, avšak do dnešného dňa súdy právoplatne nerozhodli o celom našom návrhu. Neprimeraná dĺžka konania pritom nie je zapríčinená zložitou veci, ale predovšetkým pomalým a často chybným postupom súdov príslušných na prerokovanie a rozhodnutie vo veci. (...)*

Sťažovatelia máme za to, že z hľadiska našej právnej istoty je celková dĺžka konania neúnosná. (...)

Okresnému súdu v Trenčíne prikázal Najvyšší súd Slovenskej republiky vec dňa 27. 5. 1997. Vo veci, vedenej pod sp. zn. 7 C 462/97, súd uskutočnil prvý procesný úkon - pojednávanie - po 2,5 roku od prikázania a to dňa 19. 11. 1999 Rozhodnutie vo veci samej vydal tento súd 24. 1. 2000, t. j. po 32 mesiacoch. (...)

Zvlášť zarážajúci je fakt, že zbytočné priet'ahy v konaní spôsobili súdy, ktoré sa k prejednaniu a rozhodnutiu veci dostali v štádiu, keď vec už bola evidentne reštančná. Navyše, skutkový stav prípadu bol na základe dovtedy vykonaného rozsiahleho dokazovania prakticky ustálený a súdom zostávalo vec len právne posúdiť a rozhodnúť.“

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na základe čoho žiadali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov a uložil mu povinnosť vyplatiť každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie vo výške po 100 000 Sk a uhradiť sťažovateľom trovy konania, ktoré im v súvislosti s konaním pred ústavným súdom vznikli vo výške 33 574,70 Sk.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd listom sp. zn. Spr 329/05 z 11. marca 2005 a listom sp. zn. Spr. 1225/05 z 8. augusta 2005 a právny zástupca sťažovateľov stanoviskom k uvedeným vyjadreniam okresného súdu listom doručeným ústavnému súdu 5. septembra 2005.

2. 1. Okresný súd vo vyjadrení z 11. marca 2005 okrem prehľadu procesných úkonov v predmetnom konaní od prevzatia veci uviedol:

„Dňa 27. 5. 1997 Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. Ndc 596/97 rozhodol o prikázaní veci Okresnému súdu Trenčín. Vec účastníkov dovtedy prejednávaná Okresným súdom Košice II. pod sp. zn. 30 C 377/96 bola dňa 7. 7. 1997 postúpená týmto súdom Okresnému súdu Trenčín, bola jej pridelená sp. zn. 7 C 462/97 a zákonnou sudkyňou sa stala JUDr. E. V., ktorá sa v r. 1998 stala sudkyňou Krajského súdu Trenčín. Po jej odchode bola vec pridelená na vybavenie Mgr. F. B. (...)

Od doručenia veci v dôsledku prikázania právnej veci na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Trenčín, t. j. od 7. 7. 1997 do 21. 10. 1999 bola vec bez úkonu. Od 21. 10. 1999 do vyhlásenia rozsudku v právnej veci a predloženia veci odvolaciemu súdu Krajskému súdu Trenčín sa v právnej veci konalo plynulo, bez prietáhov. Od 15. 10. 2004 sa v právnej veci nekoná.(...)

V právnej veci nastali prieťahy v konaní v období od 7. 7. 1997 do 21. 10. 1999 a od 15. 10. 2004. Tieto prieťahy, najmä v r. 1997 - 1999 boli spôsobené objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení najmä počtom sudcov Okresného súdu Trenčín, ktoré pretrvávajú od r. 1997 v dôsledku územnosprávneho členenia, odchodu sudcov na Krajský súd Trenčín a vysokým nápadom vecí do jednotlivých súdnych oddelení vrátane občianskoprávných. Z hľadiska primeranosti konania, kedy došlo k úkonom v odstupe nad šesť mesiacov, ide vo vzťahu k sťažovateľom k zbytočným prieťahom v konaní. Zároveň súd poukazuje na to, že sudca Okresného súdu Trenčín, ktorý vec prejednával a rozhodol, bol v právnej veci zákonným sudcom od 4. 1. 1999, vec mu bola pridelená na vybavenie pod odchode JUDr. E. V. na Krajský súd Trenčín. V jeho senáte sa vtom čase nachádzalo cca 800 vecí a to aj veci agendy výkonu rozhodnutia a exekučnej agendy. Od upozornenia na podanú sťažnosť sa vo veci konalo plynulo a orgán štátnej správy súdu nezistil do 15. 10. 2004 vo veci prieťahy v konaní.“

Listom z 8. augusta 2005 okresný súd oznámil, že sa v plnom rozsahu pridrižiava vyjadrenia okresného súdu z 11. marca 2005 „*nakoľko od jeho podania nenastala žiadna zmena.*

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného zadosťučinenia žiadam zohľadniť skutočnosť, že nárok uplatnený sťažovateľmi voči tunajšiemu súdu je neprimeraný. Prieťahy nastali v konaní za obdobie od 7. 7. 1997 do 21. 10. 1999. Od uvedeného dátumu do vyhlásenia veci a predloženia Krajskému súdu v Trenčíne sa vo veci konalo plynulo a bez prieťahov. Požadovaný nárok sťažovateľov považujem za neprimeraný aj vzhľadom na doterajšiu rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky“.

2. 2. Právny zástupca sťažovateľov vo svojom stanovisku k vyjadreniam okresného súdu uviedol:

„Ako však sám zástupca súdu konštatuje, súdom boli v predmetnej právnej veci spôsobené prieťahy konania, keď sa v čase od 7. 7. 1997 do 21. 10. 1999, a rovnako od 15. 10. 2004 (resp. 29. 9. 2004) do dnešného dňa, t. j. celkovo v období vyše 38 mesiacov vo veci neuskutočnil žiaden procesný úkon.

Vznik prietáhov v konaní je bohužiaľ v našej transformujúcej sa spoločnosti javom nie výnimočným. Na jednej strane je síce potrebné uznať argument OS Trenčín, že slovenské súdy sú vystavené vysokému nápadu právnych vecí (často nezmyselných), pričom je tiež známa personálna poddimenzovanosť obsadenia súdov, na druhej strane je však nevyhnutné zabezpečiť, aby sa fyzickým a právnickým osobám domáhajúcim sa svojich práv súdnou cestou, zabezpečilo efektívne konanie garantované tak Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj procesnými predpismi. Súdy sú preto povinné postupovať vo všetkých veciach tak, aby zbytočné prietahy v konaní vôbec nevznikali. Táto požiadavka je obzvlášť oprávnená a aktuálna v prípadoch sporov prebiehajúcich dlhý čas, bez ohľadu na to, či trvanie konania zapríčinili súdne prietahy alebo vzniklo na základe objektívneho vývoja situácie v tom-ktorom spore. Je preto zarádzajúce, ak sa v konaní, ktoré je vysoko reštančné (v čase vzniku prietahu konanie trvalo viac ako 9 rokov), počas viac ako dvoch rokov neuskutočnil ani jeden jediný procesný úkon. V predmetnom spore sa tak stalo v čase, keď už ubehlo vyše 9, resp. 11 rokov od začatia konania, t. j. od 30. 11. 1988!

Podobne od 29. 9. 2004 (nie od 25. 10. 2004, ako tvrdí súd, nakoľko z pohľadu možnosti konať vo veci nie je dôležité vyznačenie právoplatnosti na rozsudku Najvyššieho súdu SR, ale deň nadobudnutia právoplatnosti uvedeného rozhodnutia), teda už skoro jeden rok, súd vo veci nekoná a to v situácii, keď od začiatku konania uplynulo bezmála 16 rokov.

Je smutné a zostáva na zamyslenie, ak sa občan po 16 rokoch súdnych sporov stále nedočkal právoplatného ukončenia a rozhodnutia svojej veci. Táto situácia svedčí o tom, že náš súdny systém stále nie je schopný realizovať a zabezpečiť všetkým ich ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. A častokrát nie iba vinou objektívnych skutočností.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na

ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (m. m. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Z obsahu s'ťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 462/97:

- 7. júl 1997 - okresnému súdu bol doručený spisový materiál vo veci žaloby s'ťažovateľov z roku 1988 o určenie, že nehnuteľnosti nepatria do dedičstva po ich starom otcovi J. H., pretože boli vo vlastníctve ich otca. Okresný súd konal v predmetnej veci po tom, ako mu, čo mu bola prikázaná na konanie uznesením najvyššieho súdu sp. zn. Ndc 596/97 z 27. mája 1997;
- 15. apríl 1998 - súdna komisárka prejednávajúca dedičstvo po poručiťovi požiadala okresný súd o informáciu, či predmetné konanie bolo už skončené;
- 22. apríl 1998 - okresný súd oznámil súdnej komisárke, že „vzhľadom na zaťaženosť súdu“ nebolo ešte vo veci rozhodnuté;
- 21. október 1999 - po upozornení predsedom okresného súdu na nutnosť plynulého konania z dôvodu podanej s'ťažnosti bolo vo veci nariadené pojednávanie na 19. november 1999;
- 16. november 1999 - žalovaná zaslala okresnému súdu vyjadrenie k sporu;
- 19. november 1999 - pojednávanie bolo po oboznámení sa súdu a účastníkov s dovtedy vykonaným dokazovaním Okresným súdom Prievidza a Okresným súdom Žilina odročené na 14. december 1999 z dôvodu nutnosti vypočutia s'ťažovateľov, ktorých na pojednávaní zastupoval iba ich právny zástupca a neboli osobne prítomní;
- 9. december 1999 - žalovaná zaslala okresnému súdu vyjadrenie k sporu a dôkazový materiál (identifikáciu sporných parciel a ich náčrt) spolu s „*právnym rozborom prípadu*“;

- 13. december 1999 - sťažovateľ v III. rade ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní 14. decembra 1999;
- 14. december 1999 - pojednávanie bolo po vypočutí prítomných účastníkov odročené na 21. január 2000 z dôvodu vypočutia na pojednávaní neprítomného sťažovateľa v III. rade;
- 21. január 2000 - po vypočutí sťažovateľa v III. rade a po záverečných rečiach oboch sporných strán bolo pojednávanie odročené za účelom vyhlásenia rozsudku na 24. január 2000;
- 24. január 2000 - okresný súd na pojednávaní v neprítomnosti sťažovateľov rozhodol spor rozsudkom tak, že sčasti vyhovel žalobe a určil, že sporná parcela nepatrí do dedičstva po poručiťovi, a vo zvyšnej časti (sporný rodinný dom) žalobný návrh zamietol;
- 23. február 2000 - zákonný sudca žiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie rozsudku;
- 16. máj 2000 - okresnému súdu bolo doručené odvolanie sťažovateľov proti zamietajúcej časti rozsudku;
- 17. máj 2000 - okresnému súdu bolo doručené odvolanie žalovanej proti vyhovujúcej časti rozsudku;
- 24. máj 2000 - žalovaná zaslala okresnému súdu doplnenie a odôvodnenie jej odvolania a súčasne zaplatila súdny poplatok za odvolanie;
- 29. máj 2000 - okresný súd vyzval účastníkov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolania a súčasne im zaslal odvolania na vyjadrenie;
- 6. jún 2000 - žalovaná sa odvolala proti uzneseniu, ktorým jej bola uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, z dôvodu, že ho už zaplatila;
- 8. jún 2000 - sťažovatelia zaplatili súdny poplatok za odvolanie;
- 13. jún 2000 - spis bol predložený Krajskému súdu v Trenčíne na konanie o odvolaniach účastníkov;
- 20. jún 2000 - Krajský súd v Trenčíne postúpil spis na konanie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach na základe rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. Nc 35/91 zo 16. júna 1991, ktorým bola vec prikázaná na rozhodnutie krajskému súdu, a o tomto kroku Krajský súd v Trenčíne vyrozumel účastníkov;
- 28. jún 2000 - žalovaná podaním adresovaným Krajskému súdu v Trenčíne vyjadrila nesúhlas s postúpením spisu Krajskému súdu v Košiciach;
- 3. júl 2000 - spis bol z Krajského súdu v Trenčíne doručený Krajskému súdu v Košiciach;

- 7. júl 2000 - Krajský súd v Košiciach zaslal spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie, ktorý súd má vo veci konať ako súd odvolací;
- 13. júl 2000 - spis bol predložený najvyššiemu súdu;
- 20. júl 2000 - najvyšší súd uznesením sp. zn. Ndc 358/00 rozhodol, že na konanie o odvolaní vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 462/97 je príslušný Krajský súd v Trenčíne;
- 27. júl 2000 - spis bol z najvyššieho súdu vrátený Krajskému súdu v Košiciach;
- 11. august 2000 - spis bol z Krajského súdu v Košiciach doručený Krajskému súdu v Trenčíne na konanie o odvolaniach účastníkov;
- 20. marec 2002 – Krajský súd v Trenčíne rozsudkom sp. zn. 5 Co 373/00 potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu z 24. januára 2000 a v otázke „či za účinnosti zákona č. 141/50 Zb. mohlo dôjsť k nadobudnutiu vlastníctva pozemku spracovaním i v prípade, že stavebník staval na pozemku so súhlasom jeho vlastníka“, Krajský súd v Trenčíne pripustil dovolanie a súčasne uznesením sp. zn. 5 Co 137/02 zrušil uznesenie okresného súdu, ktorým bolo žalovanej uložené zaplatiť súdny poplatok za odvolanie;
- 18. jún 2002 - spis bol z Krajského súdu v Trenčíne vrátený okresnému súdu;
- 25. júl 2002 - zákonný sudca dal pokyn na vyznačenie právoplatnosti rozsudku z 24. januára 2000 dňom 13. júla 2002;
- 30. júl 2002 - okresnému súdu bolo doručené dovolanie žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne;
- 31. júl 2002 - okresný súd žiadal žalovanú, aby predložila potrebný počet rovnopisov ňou podaného dovolania;
- 9. august 2002 - okresnému súdu boli doručené ďalšie kópie dovolania podaného žalovanou;
- 12. august 2002 - okresný súd zaslal dovolanie na vyjadrenie sťažovateľom;
- 10. september 2002 - okresný súd zisťoval v evidencii obyvateľstva miesto pobytu sťažovateľky v II. rade, ktorej sa nepodarilo doručiť dovolanie na vyjadrenie;
- 13. september 2002 - okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky v I. rade k dovolaniu;

- 26. september 2002 - okresnému súdu bola doručená správa o bydlisku sťažovateľky v II. rade;
- 16. október 2002 - okresný súd zaslal spis na konanie o dovolaní najvyššiemu súdu;
- 28. október 2002 - spis bol predložený najvyššiemu súdu;
- 18. december 2003 - najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 134/02 zrušil dovolaním napadnutý rozsudok Krajského súdu v Trenčíne v spojení s rozsudkom okresného súdu vo vyhovujúcej časti, t. j. v časti, v ktorej rozhodli, že časť sporných nehnuteľností nepatrí do dedičstva po zomrelom, a v tejto časti vrátil vec na ďalšie konanie okresnému súdu;
- 27. február 2004 - spis bol z najvyššieho súdu vrátený okresnému súdu;
- 17. marec 2004 - okresný súd zisťoval miesto pobytu sťažovateľov v II. a III. rade, ktorým sa nepodarilo doručiť rozsudok najvyššieho súdu;
- 25. marec 2004 a 13. apríl 2004 - okresnému súdu bola doručená správa o mieste pobytu sťažovateľky v II. rade;
- 11. máj 2004 - súdna komisárka prejednávajúca dedičstvo po poručiťovi žiadala informáciu o stave konania;
- 16. jún 2004 - súdna komisárka prejednávajúca dedičstvo po poručiťovi urgovala podanie informácie o stave konania;
- 22. júl 2004 - okresný súd zisťoval miesto pobytu sťažovateľa v III. rade, ktorému sa nepodarilo doručiť rozsudok najvyššieho súdu, a súdnej komisárke oznámil, že konanie nie je skončené;
- 20. august 2004 - okresnému súdu bolo oznámené, že sťažovateľ v III. rade nie je vo výkone trestu, a 23. augusta 2004 bola súdu doručená správa o jeho pobyte.

Ústavný súd zo súdneho spisu okresného súdu vedeného pod s. zn. 7 C 462/97 zistil, že okresný súd od 23. augusta 2004 do predloženia spisu ústavnému súdu (12. august 2005) vo veci nekonal.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (napr. II. ÚS 21/01).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o určovacej žalobe, že sporné nehnuteľnosti nepatria do dedičstva po starom otcovi s'ťažovateľov, ktorí v predmetnom konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 vystupujú v procesnom postavení žalobcov, došlo k porušeniu označeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd berie do úvahy, že konanie vo veci sa začalo 30. novembra 1988 podaním návrhu na začatie konania, ktorým sa s'ťažovatelia domáhali určenia, že sporné nehnuteľnosti nepatria do dedičstva po poručiťovi.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 133/05-26 zo 6. júla 2005 s'ťažnosť s'ťažovateľov vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 462/97 prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti namietajúcej porušenie označených práv okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 255/92 a Krajským súdom Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 373/00 s'ťažnosť odmietol ako oneskorene podanú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Z uvedeného dôvodu ústavný súd posudzoval len tú časť sťažnosti sťažovateľov, ktorou namietali porušenie označených práv v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 462/97.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti vecí, ústavný súd nezistil v doterajšom priebehu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej alebo faktickej zložitosti vecí ovplyvňujúcej dĺžku konania pred okresným súdom. Na meritórne rozhodnutie vecí sa nevyžadovalo vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania, iba správne právne posúdenie dovtedy vykonaného dokazovania Okresným súdom Prievidza a Okresným súdom Žilina. Napokon ani okresný súd vo svojich vyjadreniach nepoukazoval na zložitosť vecí.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré začalo na okresnom súde v roku 1997 po tom, ako mu bola vec prikázaná uznesením najvyššieho súdu sp. zn. Ndc 596/97 z 27. mája 1997, nie je dosiaľ, t. j. takmer po ôsmich rokoch (v skutočnosti po 17 rokoch od podania žaloby), právoplatne skončené.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že sťažovatelia prispeli k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom, a ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k prieťahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a v tejto súvislosti konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukazoval vo veci relevantnú procesnú činnosť v období:

- od 7. júla 1997 (okresnému súdu bol postúpený spisový materiál vo veci žaloby sťažovateľov po tom, ako mu bola vec prikázaná na konanie najvyšším súdom) do 21. októbra 1999 (okresný súd nariadil vo veci pojednávanie), t. j. viac ako 2 roky a 3 mesiace;
- od 23. augusta 2004 (okresnému súdu bola doručená správa o pobyte sťažovateľa v III. rade) doteraz, t. j. viac ako 12 mesiacov.

Celková doba zbytočných prietahov ustálená ústavným súdom je viac ako 3 roky a 3 mesiace.

Doba, počas ktorej sa riešila otázka príslušnosti súdu na konanie o odvolaniach účastníkov, ako aj doba, počas ktorej sa konalo o ich odvolaniach a dovolaní žalovanej na súdoch vyššej inštancie (v období od 13. júna 2000 do 18. júna 2002 a od 28. októbra 2002 do 27. februára 2004), je obdobím, ktorého dĺžku, resp. trvanie nemohol okresný súd ovplyvniť, a preto sa v tomto období z objektívnych dôvodov nemohol dopustiť zbytočných prietahov v konaní.

V súvislosti s obranným tvrdením okresného súdu, že prietahy v konaní „*boli spôsobené objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení najmä počtom sudcov Okresného súdu Trenčín, ktoré pretrvávajú od r. 1997 v dôsledku územnosprávneho členenia, odchodu sudcov na Krajský súd Trenčín a vysokým nápadom vecí do jednotlivých súdnych oddelení vrátane občianskoprávných*“, ústavný súd konštatuje, že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (napr. I. ÚS 88/05).

Z vyjadrenia okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení, pričom okresnému súdu musela byť známa skutočnosť, že predmetné konanie začalo už v roku 1988. Skutočnosť, že okresný súd mal problémy s vybavovaním veľkého množstva agendy a s výmenou sudcov, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníkov konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občanov, ktorí sa naň obrátili (napr. I. ÚS 156/02, I. ÚS 65/04).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia sa domáhali aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške po 100 000 Sk každému z nich s odôvodnením: „Uvedené odôvodňujeme tým, že už šesťnásť rok sa nachádzame v stave právnej neistoty, k čomu výraznou mierou prispeli uvedené súdy, ktoré do dnešného dňa nerozhodli o celom našom návrhu. Nakoľko sa jedná o spor, predmetom ktorého je vyjasnenie vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, neukončenie konania právoplatným rozhodnutím súdu sa negatívne premietlo aj do našej majetkovej sféry. Naša teta - odporkyňa v konaní tak po celú dobu užíva náš rodičovský dom (v ktorom sme vyrastali a v ktorom až do smrti býval náš otec), my nemáme do neho prístup a nehnuteľnosť vďaka neskončenému súdnemu konaniu chátra a stráca na hodnote.“

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, najmä vzhľadom na dlhodobú nečinnosť okresného súdu, s prihliadnutím aj na celkovú dĺžku konania (od roku 1988), považuje za primerané vo výške po 50 000 Sk pre každého zo sťažovateľov.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania z dôvodu ich právneho zastúpenia.

Advokát si vyúčtoval trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 33 574,70 Sk, a to za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2004 a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2005.

S poukazom na výsledok konania patrí za jeden úkon právnej pomoci vykonaný v roku 2004 jednému sťažovateľovi odmena (po krátení o 20 % podľa § 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb) vo výške 3 627 Sk, po zaokrúhlení 3 630 Sk, spolu s režijným paušálom (136 Sk) vo výške 3 766 Sk. Za dva úkony právnej služby

(prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnému súdu) vykonané v roku 2004 tak jednému sťažovateľovi patrí náhrada vo výške 7 532 Sk (2 x 3 766 Sk) a trom sťažovateľom odmena vo výške 22 596 Sk (3 x 7532 Sk). Za jeden úkon právnej pomoci vykonaný v roku 2005 (vyjadrenie doručené ústavnému súdu 5. septembra 2005) patrí jednému sťažovateľovi odmena (po krátení o 20 % podľa § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z.) vo výške 2 001 Sk, spolu s režijným paušálom (150 Sk) vo výške 2 151 Sk a trom sťažovateľom odmena vo výške 6 453 Sk (3 x 2 151 Sk). Za právne zastúpenie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom tak vznikol nárok na náhradu trov vo výške 34 568,31 Sk vrátane 19 % DPH, pretože právny zástupca sťažovateľov predložil osvedčenie platiteľa DPH.

Vzhľadom na to, že právny zástupca si uplatnil náhradu trov len vo výške 33 574,70 Sk, ústavný súd po zaokrúhlení priznal sťažovateľom náhradu trov tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2005